

KELEMEN KATALIN

Egy „üstökös vállalkozás” életpályájának tanulságai

A rendszerváltás és/vagy átalakulás egyik lényegi eleme a tulajdon intézményének átalakulása, a magánszektor dominánssá válása volt. Az, hogy kik lettek a tulajdonosok, honnan rekrutálódtak a kis-, és nagyvállalkozók, meghatározta a posztszocialista társadalom szerkezetét. A rendszerváltás utáni hazai nagyvállalkozók egyik jellegzetes életútja azoké volt, akik már a szocialista rendszerben átléptek a magánszektorba, és 1989 után kisvállalkozóból lettek nagytőkésé. Magyarországon a szocializmus időszakában a rendszer végig elfogadta a kisvállalkozók (kisiparosok, kiskereskedők, háztáji, stb.) korlátozott jelenlétét, 1982 után pedig már tízezrek gyakorolhatták a vállalkozási tevékenységet, ami esélyt teremtett arra, hogy a sikeres vállalkozók közül kerüljenek ki a piacgazdaság legjelentősebb nagyvállalkozói, a gazdasági elit tagjai. A rendszerváltás időszakában csakugyan jó néhány üstököszerűen felívelő és növekedő vállalkozást láthattunk, amelyek legtöbbször – a várakozásokkal ellentétben – a '90-es években nem tudott talpon maradni. Előadásomban egy ilyen „üstökös vállalkozás” életpályájának tanulságait szeretném bemutatni. A tulajdonos/vezetővel készült életinterjúból azokat a tényezőket szedem csokorba, amelyek a kezdeti sikerekhez, majd a bukáshoz vezethettek. Munkám során nem ragadhattam le a vállalkozó/vállalkozáselmélet egyetlen értelmezési kereténél, hiszen a vizsgált kérdés kapcsán csakúgy releváns a piaci környezetre reagáló közgazdasági megközelítés, akár az „osztrák iskola” a vállalkozó személyiségére fókuszáló elmélete, vagy a tágabb társadalmi környezet, társadalmi feltételek, a múltból eredő, mozgásteret behatároló strukturális kötöttségek szerepének megismerése, csakúgy a történeti szempontok beemelése az elemzésbe.